

Det nye grunnsystemets legitimitet

Svein Kristian Arntzen

(Publisert i Fiskeribladet Internettutgave 10.11.2021 under tittelen «**Det nye kvotesystemet mangler legitimitet på grunn av svak lovgivningsprosess**».)

Det formelle grunnlaget

Med knapt flertall (45 mot 42 stemmer) endret Stortinget den 9. februar 2021 grunnsystemet for deltakelse og tildeling av kvoter i ervervsmessig fiske. Loven ble sanksjonert av Kongen 5. mars 2021 (lov nr. 7). Denne loven er imidlertid ikke trådt i kraft som følge av at stortingsflertallet har nøydt seg med å gi departementet fullmakt til å gi nærmere regler om utforming av grunnsystemet. Dette er et arbeid som departementet ved brev 19. februar 2021 har overlatt til byråkratene i Fiskeridirektoratet.

Lovgivningsprosessen

Etter å ha ferdigstilt regjeringen Erna Solberg sin kvotemelding 21. juni 2019, Meld. St. 32 (2018-2019), sendte Nærings- og fiskeridepartementet 8. oktober sitt lovforslag på høring med høringsfrist til 3. desember 2019. I høringsnotatet signaliseres at regjeringen har hastverk med å bli ferdig med lovgivningsprosessen. Det framkommer i notatet ingen motforestillinger mot å sende lovforslaget på høring før kvotemeldingen er ferdig behandlet i Stortinget.

Stortinget behandlet kvotemeldingen 7. mai 2020. Utskrift av debatten og voteringen viser betydelig uenighet om flere tiltak, og opposisjonen ved representantene Trygve Slagsvold Vedum (Sp) og Jonas Gahr Støre (Ap) anmodet begge om at behandlingen av kvotemeldingen ble utsatt som følge av manglende konsekvensvurderinger av de fremsatte forslag. Jonas Gahr Støre karakteriserte regjeringens behandling av saken som en farse.

Maktskifte og byråkratene

I kjølvannet av valgseieren 9. september 2021 fikk Jonas Gahr Støre 12. oktober 2021 i oppdrag å danne regjering. Den nye regjeringen med Støre som statsminister og Vedum som finansminister ble utnevnt den 14. oktober 2021. Det har dermed funnet sted et maktskifte hvor motstanderne av lovendringen og tiltak foreslått av regjeringen Solberg nå har flertallet i Stortinget bak seg. Samtidig kan det registreres at byråkratene i direktoratet sender ut sitt høringsforslag samme dag som Kongen ga Støre i oppdrag å danne regjering. Dette forslaget er tuftet på vedtak som ikke lenger har et flertall i Stortinget bak seg. Det er uvisst om den nye statsråden for fiskeri og sjømat mener at denne høringsrunden er hensiktsmessig i lys av maktskiftet.

Legitimitetsunderskudd

Regjeringen Solbergs hastverk i lovgivningsprosessen, hvor kvotemeldingen også er et sentralt ledd på grunn av de føringer som legges for utformingen av regelverket innenfor lovens fullmakter, åpner for å tale om et legitimitetsunderskudd. Så vel lovendringen som ble vedtatt av Stortinget 9. februar

2021 med knapt flertall som direktoratets høringsnotat 12. oktober 2021 rammes av en slik karakteristikk. En lov og dens forskrifter må nemlig oppleves som legitim for å kunne fungere som rett. Det er dette som er mitt sentrale poeng. Prosessen er ikke god. Det innebærer at selv om det nye grunnsystemet kan ha mange gode grunner for seg, bidrar i særlig grad prosessen til å skape et legitimitetsunderskudd. Et grunnsystem som åpner for større grad av privatisering av fellesskapets ressurser bør åpenbart ikke være tuftet på en svak lovgivningsprosess. Det kan ikke aksepteres at en regjering er mer opptatt av å få sin vilje igjennom enn å bidra til legitimitet. Særlig tydelig blir en slik handlemåte når utsiktene for gjenvalg synes å være begrenset.